

IMPRESSIO SPECIALIS

PROŒMII

ad versionem Latinam INSVLÆ THESAVRARIÆ

ROBERTI LVDOVICI STEVENSON

quo rationes redduntur,

1,° de vocabulis novis in quinque voluminibus seriei *MONTIS SPEI;*

2, de etymologia et orthographia a Germanis obtrusa;

3, de Sonis Litterarum Latinarum, sive de recta Linguæ Latinæ enuntiatione

Scripsit et evulgavit

ARCADIVS AVELLANVS

Magister Litterarum Romanarum

Collegii ad Sancti Ioannis

BROOKLYN — NEW YORK

84 Lewis Avenue

PROOEMIVM

DISCIPLINÆ linguæ Latinæ, litterarumque Romanarum ac Latinarum studiosi et cultores ævi nostri universim in duo castra abeunt. Una eorum sunt, qui Latina lingua in rebus scholasticis veluti sermone vivo ac præsenti tamquam adminiculo utuntur, quos ideo Scholasticos appellamus. Hi fere sunt Magistri ac Professores Seminariorum Sacerdotalium iurisdictionis atque obedientiæ Pontificiæ Romanæ. His adnumerandi sunt omnes sacerdotes, Ordinesque Religiosi in omni terrarum orbe, atque eruditi sæculares, sive laici, veluti professores, advocati atque medici, asseclæ Cœtus Romani, vel, ut vulgo dicimus, Ecclesiæ Romanæ in omnibus terræ gentibus. — Altera castra sunt eorum, qui a Cœtu Romano desciverunt, et, quoniam civilitatem Romanam exuere nolunt, has disciplinas conservandas prosequendasque iudicant. Verumtamen, quum usum sermonis, et exercitationem in rebus scholasticis Latinis defectione amiserunt, Latinam

linguam ex auctoribus Romanis eruere, atque tanquam ab extrinseco, in usum linguæ introire tantant. Hos, fortasse, philologos recte appellabimus.

Nos in medio sumus, utpote qui et sermonem Latinum callemus, ususque scholasticos scimus, nec philologiæ sumus ignari.

Cordatissimi quique ex castris philologorum, præsertim ex quo gentes e nuperna carnificina emerserunt, haud aliter de his disciplinis, quam scholastici sentiunt, palamque prædicant scientiam Latinitatis non modo ad culturam Romanam sarta-tecta servandam prorsus ex re generis humani esse, verum etiam ad animos singulorum civium omnium gentium humanitate, cultu, fide, probatis moribus imbuendos supremæ esse necessitatis. Quin, nonnuli haud dubitant addere, si gentes omnium stirpium ac terrarum in pace, in concordia, atque intra Ius Gentium perseverare, tumultus, seditiones bellaque evitare velint, haud posse sine adminiculo unius linguæ gentium, Latinæ nempe, vivere, quam sine aere.

Atque hæc est causa et ratio efficiens seriei voluminum *Classicorum Montis Spei*, quorum isthoc volumen *Insulæ Thesaurariæ* est quintum. Quandoquidem materia substrata huius operis navalis ac maritima est atque piratæ, ab omnibus litteris Romanis, linguaque Latina maxime aliena, nihil enim in hoc genere a Romanis ad nostrum ævum derivatum est,

vix quisquam mortalium proinde animum induxerit ad fabulam istius indolis Latinitate donandam. Verumtamen si Latina lingua se ad quidpiam audendum ineptam comprobaret, quatenus nempe doctrina humana, non lingua ipsa, deficeret, tamen fatendum esset Latinam linguam ad usus modernos aptam non esse, ac, proinde, inutilem, nec in scholarum curriculis ferendam. Atqui hæc ipsa est philologorum "confessio fidei." Quum vero nobis persusissimum esset prorsus nihil in hominum mundo dari quod Latine edisseri — imo melius quam idiomatibus modernis — nequiret, nihil supererat, nisi ut fiduciam nostram factis confirmaremus. Ausi itaque sumus tam tersa ac proba Latinitate quam quá pares eramus, incredibile tentare, nova verba Latina creare, aut adaptare, nullis verbis barbaris admissis; atque hæc est novitas rei, quam Humanissimis Lectoribus in omni orbe hoc volumine complexam porrigimus.

I. Vocabvla Nova.

Ab amico semel iterumque audivi memorari machinamentum in Palatio Vaticano, Romæ, in sedibus Latinitatis, quo homines aut merces aliaque onera in sublime tolluntur, aliquo vocabulo Græco appellari. Atqui machinamentum illud notissimum in historia Romana est, partim ad tollendam aquam, partim mi-

lites in muros hostium, sæpius descriptum (Liv. 24, 34, Sil. Ital. 14, 320, ss), sed non nominatur, sed Flavius Vegetius Renatus (Instit. Rer. Milit. 4, 21) perinde atque Æneas in suo tractatu "De Toleranda Obsidione" (Cap. IX.) bis memorat sub nomine *tollenonis*, cuius effigiem etiam fert editio Lugd. Batav. anni 1645.

Hoc exemplo tantum sit ad ostendendum non omnia Romanis ignota fuisse quæ ipsi nesciamus, nec proinde novis vocabulis opus esse, nisi prius certe constat rem prorsus novam, ac Romanis ignotam esse. Ut addam exemplum alterum. Conclamatum in toto mundo est paucis annis ab hinc, quum par rotarum fabricatores commenti sunt, cui singuli insidere, atque celerius vehi possent. Nomen aptum ad nostra usque tempora nullis linguis ei repererunt, et in sua inscitia continuo ad vocabula Latina aut Græca recursant et ineptiunt, veluti *velociped*, *bicycle*, quum si vel parum Latine scirent, reperirent vocabulum Romanum *birotam*.

Minime igitur existimandum est Latinam linguam esse impotem, modernas autem terminis technicis scatere. Quin contra. Technici et fabri parum aut nihil sciunt Latine, et quum suæ linguæ eos fallunt, pro salute sua ad Romanos Græcosque recursant, ibi autem, quum sint imperiti, inepta vocabula

exquirunt, unde fit ut termini technici modernorum idiomatum fere omnia absurda et absona reperiantur.

Machinatores et fabri ac technici, qui machinamenta comminiscuntur, partes, saltem Anglica vernacula, digitos, ungues, pedes, genua, oculos, talos, plantas, cubitos, simios, caudas, et huius generis nominibus appellant. Quum vernacula haud sufficit, præsertim apud chemicos, ad Latinam Græcamque linguas recurrunt, quæ vocabula quam ipsi penitius non intelligunt, monstra Latinitatis et Græcitatis creant, uti *aviare*, *submarinum*, *basis*, *automobile*, *locomobile*, *locomotivum*, *motor*, *tractor*, *elevator*, *cafeteria*, *restaurant*, *vitamen*, et sic deinceps. Videamus singula:

1. *Aviare*, *aviatio*, *aviator*, verba, quibus volatum hominum, navigationem aeream ac navigatorem nostri technici significari volunt. Ipsi, utique de *avi* cogitant, quasi muscæ, culices, papiliones ac vespertiliones non æque volent. Nesciunt enim verbum idgenus Latine nullum esse; si autem esset, significaret *a via* in *ávia*, *dêvia* (sine *via*), in tesqua, in deserta aliquem deducere. Latine eiusmodi homines *aeronautas* appellamus. Verum si e *volare* nova fingere volumus, licet eos *volucrios*, naves *volucrias alites*, *alivolas* appellare.

2. *Submarinum*, vocant navim, quæ ad arbitrium sub aquam mergi et emergi potest. At inepte di-

ctum. Sub mari nihil aliud est quam terra, cuncta alia sunt *in* mari. Tum navis idgenus non modo in mari, sed in lacubus, fluminibus, vino et lacte quoque mergeretur. Latine id nos *mergulam* appellamus, quoniam habemus *mergum, mergulum, mergitem,* quia vero de navi agitur, placuit formam fœmininam in usum convertere.

3. *Basis* linguis modernis in diversissimos usus adhibetur, etiam volunt ea stationem *mergularum* significare occultam, unde *mergularii* suum victum, arma et iacula clam hostibus commode comparare possint. Nos eam *suppetiarium* appellamus.

4. *Automobile* figmentum Francicum imperitissimum, quo nihil est revera auto-immobilius. Homo est automobilis, animalia cuncta sunt automobilia, sed machilla ea non est. Itaque placuit nobis id Latine *digam* nominare, ad normam *bigarum, trigarum, quadrigarum,* in quibus *iga* iugum significat, *d* autem in nostro vocabulo *de*, i. e., *déiugum, á-iugum,* sine iugo.

5. *Locomobile, locomotivum,* figmentum — ut putamus — Americanum. His autem vocabulis partim machinam portabilem, partim talem designare cupiunt, quæ vehicula, carros, vectacula, e loco in locum divectare valeant. At sol, terra omnia corpora cœlestia locomobilia sunt; atque in hoc mundo nostro partim Sol ipse, partim vis attractiva molis telluris

sunt sola *locomotiva.* Proinde æquum existimavimus nomen machinæ effingere ex iusta radice Romana, *cieo,* verbo probo, et *cietrum* appellare, quo nihil aliud denotaretur quam machinamentum ad vectandos carros quacunque re oneratos.

6. *Motor, tractor, elevator,* vocabula Latina quidem, sed inepte applicita. Per primum enim cietrum, sive *cietorium* volunt indicare, quod alias machinas in motum, cursum, versationem agat, verset atque *motet,* quod eapropter *motatorium* posset vocari; alterum præsertim agricolarum cietorium est, quod aratra — unum aut plura — "discos," hirpices, per arva vectet, non modo "trahat," quod ex tractione *vectura* non necessario sequitur. Denique *elevator* hoc sensu est idem quod, ut supra ostendimus, Romanis *tolleno* vocabatur. Sciendum præterea est præceptum Emmanuelis Alvari, de terminatione — OR:

"*OR* maribus servit, muliebris demitur *arbor*"

quod significat omne nomen substantivum Latinum, quod in -*or* exit, personam marem, h. e., *hominem,* non machinamentum, rem neutri generis, denotare.

7. *Cafeteria,* videtur esse figmentum Hispanicum, eodem modo, quo in locum vocabuli Romani classici, "peditatus," *infanteriam,* h. e., turbam, catervam, agmen "infantum," loco "pubis Romanæ," "iuventutis Romanæ" supposuerunt. Verumtamen in

sua inscitia nesciebant — teriam Latine -tarius, -ia, -um esse, in qua terminatione *t* pars radicis est, quo tamen *caffa* (cah-ve) caret. Latine *caffariam* (tabernam) vocare licebit.

8. *Restaurant*, verosimile est Francorum deliramentum esse. Participium Præsentis Latine semper Subiectum activum, ergo plerumque hominem denotat, itaque *restaurans* homo est, non locus. Latine *ganeam, popinam, cauponam* istiusmodi locum appellamus. Non nostrum vocabulum est, sed memoramus tamen ut rem inconditam e centenis millibus "terminorum technicorum" idiomatum modernorum. E novissimis chemicorum esto

9. *Vitamen*, vel, ut ipsi ambigui scribunt, *vitamine*, atque *vitamin*, quo aliquid recens inventi ex genere substantiarum, quibus vita humana nititur, in quibusdam cibis. Imperitus Latinitatis medicus, aut chemicus fando audivit formativam particulam *-men*, atque *-mentum;* sed iam nesciebat eam *verbis* tantum appendi, non autem nominibus substantivis, sic, *ligamen, certamen, luctamen*, h. e., ligo, certo, luctor. Quum hoc sit principium, *vitamen*, compositum e *vito, vitare*, devito, evito, loco vitam gignendi, aliquid evitandum suadet,

Sufficiant hæc pauca memorasse ad ostendendum Benevolis Lectoribus idiomata moderna suis terminis technicis minime gloriari posse si trutinæ rationis in-

iiciantur et cum Latinis sive Romanis, sive Medii Ævi, sive nostræ propriæ creationis compensentur. Romani a nobis vestitu, alimento, domibus, supellectili, artibus fabrilibus, agricolatu, mercatu, itinere faciendo, ludis, moribus multum differebant. Nec tamen existimandum est iis in omni humana occupatione verba defuisse; sed magna pars litterarum Romanarum intercidit, nec verborum monumenta ad nos pervenerunt, prohinc, etiamsi in vita Europæorum quotidiana usque multa vocabula ut Latina circumferuntur, tamen, quoniam nulla scripta auctoritate confirmantur, iis, saltem publice scribendo, uti nemo audet. Quid de mercibus plumariarum, tenuariarum, ubi muliercularum stolæ, subarmalia, strophia, mitellæ, infulæ, patagia, centenaque alia munditiei paraphernalia parabantur, venibantque omnino ut in nostris tabernis, nulla fuerunt nomina? Fuerunt certe, ac plurima horum etiam hodie exprimi queunt, perinde ut in omni negotio et industria, in fabricatura, mercatura, tabellaria, argentaria, bastagaria, modo sciamus. Haud exigua pars eiusmodi vocabulorum in variis meis libris iam evulgata est, sed, fortasse maior necdum descripta est. Si fata siverint, fortasse cætera quoquæ litteris committam.

II. Orthographia et Etymologia.

Usque quo philologia penetraverit, imperitosque a vero seduxerit, exemplo sit catalogus librorum scholasticorum atque liturgicoram, in Italia impressus et evulgatus, qui casu nobis sub oculos cecidit. Tametsi in eo nulla est affectatio elegantiæ sermonis, quin ipsa adeo Romana Latinitas negligitur, mirum admodum est documenta dogmataque Philologiæ Germanicæ inter vocabula, ut *posta*, *maroquin*, *chagrin*, aut Romana, uti *Status*, libros *arcessere*, *scaturire* (in bonam partem), aut Græca, uti *praxis*, *paradygma* (Græcis *paradeigma* est), reperiri, veluti *ad*parant, *la*tina, *he*braica, *gr*æca, *i*us, *i*uxta, e*i*us, tum *j*us, e*j*us, caelum, cælum, parochus atque *paroeciae*. Si iam hæc lues philologiæ Germanicæ etiam in Italia grassatur, quin, quod longe plus est, in ipse medulla Latinitatis, in Hierarchia Romana, conservatrice priscarum veritatum avitorumque morum bacchatur, iuvabit pestilentiæ istius ab altioribus fontibus repetere originem.

Ingenia Germanorum in speculationes Metaphysicas tam prona, post vicissitudines ieiunas Leibnitz, Immanuelis Kant, Fichte atque Hegel, quibus

nihil demonstratum est, ad subruenda instituta Christiana conversa sunt, instaurata "Critica penitiori," quibus et vita exsistentiaque Iesu in dubium vocata sunt, fides biblica primum, deinde fides historiæ Græciæ, denique Romæ negata, et cuncta ad fabulas relata sunt. His permotus Schliemann opus effodiendæ Troiæ suscepit. Dum hæc fiebant FRANCISCUS BOPP[1] indagabat origines linguarum, opusque suum dimidio sæculi superioris evulgavit. Ingentem animorum suscitavit in omni Republica Litteraria motum. CORSSEN[2] collectis veteriorum philologorum de antiquitatibus linguæ Latinæ operibus, fructum eorum suamque doctrinam duobus voluminibus protulit, præmiumque Academiæ Berolinensis reportavit. His incitatus W. BRAMBACH[3] opus doctum edidit de ratione orthographiæ Latinæ de novo instituenda, Theodorus autem MOMMSEN de Historia Romana prorsus e radicibus evertenda ac de novo struenda. Præcursor tamen his omnibus exstitit FRIDERICUS TIBURTIUS Magister linguæ Latinæ in Schola ad Stæ Catharinæ,

1. *Franz Bopp*, Vergleichende Grammatik der Sanscrit, Send. Armen. Griech. Lat. &c., 2te umgearbeitete Auflage, 3 Baende, Berlin, 1857—63.

2. *W. Corssen*, Über die Aussprache, Vocalismus und Betonung der Lateinischen Sprache, 2 Baende, Leipzig, 1858—59; 2te Auflage, Leipzig, 1868—70.

3. *W. Brambach*, Die Neugestaltung d. Lateinischen Orthographie in ihrer Verhaeltnisse zur Schule, Leipzig, 1868.

Lübec, qui 1822° libellum utilissimum edidit de Modo Coniunctivo Latino Græcoque in Systema redigendo, qui primus nos docuit quid Grammatici Romani per Coniunctivum atque Subiunctivum intellexissent.

Interim etiam Corpus Inscriptionum Romanarum novæ recensioni subiectum est sub auspiciis THEODORI MOMMSEN multis additamentis auctum. Sine dubitatione maximi momenti harum erat *Monumentum Ancyranum*, 1554° a legatis Ferdinandi I., Imperatoris Sacri Romani Imperii, Regisque Hungariæ ad Portam Sublimem, ANTONIO VERANTIO, Archiepiscopo Agriensi (Hungaris *Eger*) atque FRANCISCO ZAY, Ancyræ (modo *Angora*) in Galatia, inventum, a pluribus interpretatum, præsertim a IUSTO LIPSIO, atque, postquam eius versio Græca quoque inventa esset, a IOANNE FRANZIO, denique commentariis illustratum est ab A. W. ZUMPTIO.

Dum hæc summa studia philologica in Germania agitabantur, reliquæ gentes stolida inertia mirantes circumstabant attonitæ. Studiosi omnium gentium Sc. Universitatibus eo itare cœperunt, dempta fere sola Francia ac fortasse Hispania. Angli suam linguam Latinam enuntiandi rationem examini subiecerunt, atque anno 1872° enuntiationem Romanam adoptarunt, quos post annos tres Americani secuti sunt, quod gloriá utriusque gentis dictum sit.

Disquisitionibus his summis in Germania unum tantum defuit, *bona fides*. Non enim verum quæsiverunt Germani, sed argumenta ad suas præconceptas doctrinas, atque præiudicia iam pridem parata, suffulcienda. Ostendendum enim erat universo mundo omnes omnino philologos in toto terrarum orbe errare, semperque errasse, atque paucos suos philologos doctrina cunctis præstare et antecellere.

Quidnam ergo tantis moliminibus effectum est? Prorsus nihil.

Ne unus quidem codex Romana scriptus manu repertus est; nec unus quidem sæculo VII aut VI antiquior, nec ullus quem longe doctiores interpretes Latini non perquisivissent.

Soli itaque Latinitatis fontes manserunt, qui antea fuerunt, sermo vivus, præsertim Hierarchiæ Romanæ, eiusque alumnorum; lapides, marmora, tabulæ aheneæ, numismata, atque nummi Romani, inscriptiones Græcæ, opera Grammatica Romanorum et Græcorum.

Unde ergo manat illa ingenti audacia in omni mundo circumlata venditataque Germanorum scientia? Ac, tandem, quid nos docet stupenda illa Germanorum eruditio et doctrina?

Respondemus ad primum: Accuratius examen "optimorum" codicum, philologi Germanici causantur et affectant. Ad fidem suam tuendam ac sustinendam

in omnibus suis editionibus incredibili industria exscripserunt "variantes lectiones," ex quibus dein *ipsi* selegerunt quod ratum et acceptabile *sibi* videbatur. At horum codicum nullus præstat alteri: nullus est Romanus, omnes sunt monastica, nullus est maioris fidei quam alii libri monastici et scholastici, quos iidem ipsi, philologi Germanici in nullo numero habent. Præterea, ipsi non exscriperunt illos "optimos codices," sed scribendi rationem data opera perverterunt, h. e., ubi cum dogmatibus Brambach congruebant, exscripserunt, ubi differebant, ad mentem Brambach adulteraverunt. Præcepta Brambach sunt sicuti Alcoranus: quidquid cum iis concordat, est dogma; quidquid differt, est hæresis.

Respondemus ad alterum: Nihil est in Grammaticis Romanis, in cæteris auctoribus, in codicibus, lapidibus, tabulis, nummis ac numismatibus erroneum, dubium, ambiguum, ignarum, nisi palpabiliter stultum, ac puerile, quod Germani non corraserint ad subruendam traditam patrum orthographiam. Prisca superstitio thelogorum, quasi Latina lingua ex Hebraica derivata sit, cessit superstitioni novæ, Boppianæ, suorumque fanaticorum, quasi Latina lingua e sanscritica originem traxerit, negando etiam manifestissimam originem Græcam, aut Semiticam, quum nemo sobrius, sanus et cordatus negaverit, ipsis Grammaticis Romanis sic asserentibus ac docentibus,

plurima vocabula præsertim Græcitati Ætolicæ deberi; cui nos etiam linguam Hebraicam aliasque, adnumerare possumus. Siquando fit — fit autem continuo — ut philologus Germanus in incitas agatur, quum eum fateri fontem sui mendacii — propter nimiam stultitiam pudet — describit ementitam orthographiam, hunc fere in modum: *caelebs* (non *coe*...), aut simpliciter, *harena* (melius quam *arena*) vide Brambach, Ribbeck, &c. Videamus modo quædam particularia.

Aspernantur diphthongos *æ* atque *œ*, easque omnino exterminare conantur, atque *a e*, *o e* scribi præcipiunt. Quid est verum? Romani, si non inde ab initio, h. e., a temporibus Belli Punici primi, certe a temporibus classicis non modo has litteras in singulares formas redegerunt, verum etiam innumera integra vocabula in paucas litteras contraxerunt, quæ modernis typis, nisi speciales typi delineentur atque cudantur, exprimi nequeunt. Quicunque in bibliothecis inscriptiones Romanas aut specialibus typis, aut photographia repræsentatas propriis oculis videre cupiant, facile sese convincent.

2. Nolunt tolerare vocabula composita, uti *respublica, agricultura, nihilominus, verumtamen, quandoquidem*, et his similia. Atqui *respublica*, longe diversa est res a *re* publica; agricultura ab "agri-

cultura;" *nihilóminus* a nihilo minus, quod obtusa Germanorum mens perspicere non videtur.

3. Debent perpetuo adversari ob nullam causam nisi malevolam simultatem; etenim ubi nos consonantes duplicamus, illi simplificant; ubi nos simplici utimur, illi duplicant, sic: nobis *bacca,* illis *baca;* nobis *brachium,* illis *bracchium.* Causa? "Optimi codices?"

4. Usque ad sæculum VIII-um litteræ minusculæ in orbe Romano omnino ignotæ fuerunt; proinde nullus unquam Romanus vidit litteras a, b, c, d, e, &c., sed tantam maiusculas, A, B, C, D, &c., et tamen Germani initia omnium carminum cum minusculis scribenda iubent, non suá linguá, sed Latina tantum, sic:

Iustum et tenacem propositi virum
non civium ardor, prava iubentium;
non vultus instantis tyranni,
mente quatit solida nec auster.

5. Spiritum *h* præfigunt vocabulis ubi nullus eius est usus, delent, ubi esse deberet; sic, *umerus,* quia Græce ὦμος; sed si nos Græce citamus, illi respuunt. At Græci etiam οἶνος scribunt, nos tamen vinum, et innumera alia. *Umus* (melius quam *humus*); *harena* (melius quam *arena.*) Ecquí? Alterum est humus, ex *humido,* ex *humore;* alterum ex *areo,*

aresco, ardeo. At non *verum* quæritur, sed dogmata fulciuntur.

6. Nomina propria, si adiectiva fiant, minusculis sunt scribenda: est præceptum linguæ Germanicæ (quod Germani nomina substantiva omnia maiusculis scribunt), itaque romanum, græcum, hebraicum, persicum, gallicum, alexandrinum, sunt scribenda, siquidem Latina lingua Germanicæ originis est, ut FUNCCIUS[1] Germanus quondam docuit, et plures alii. Ita etiam tituli librorum, nomina mensium, etiam tituli honorifici, secundum regulas linguæ Germanicæ scribendi sunt.

7. Ex licentiis poeticis dogmata creantur: qua*t*-*t*uor, re*pp*eri, re*tt*uli, Iu*pp*iter. Radicales quorundam vocabulorum aut omnino sunt breves, ut *re*pente, aut communes per positionem, ut *re*tro, quum poeta vocali longa eget. Fere omnes igitur poetæ consonantem insequentem duplicant ut vocales eiusmodi longæ fiant, aut si sint longæ, sed non satis manifeste, ut in quatuor, duplicando *t* id manifestum fit. Sic enatæ sunt geminatæ consonantes. At Hero Brambach satis hoc causæ est ut dogmata inde concoquat, et ea vocabula omnino sic scribenda imperet.

8. *Condicio, natalicia, provincia, Porcius,* con-

1. *Ioh. Nicolai Funccii* Marburgensis De Origine et Pueritia Latinæ Linguæ, libri duo. Marburgi Cattorum 1735.

cio, anclia. Hi profecto errores Romanorum sunt, cum furore tamen a Germanis cooptati. Nescio quo pacto, aures Romanorum similitudinem quandam inter sonos *ci* et *ti* audiverunt,[1] quam nos non audimus. Marcus T. Varro in suo libello De Re Rustica adventantem ad colloquium Marcum Portium Catonem, tamquam peritum rei pecuariæ, præsertim suum, Porcium (ex *porcus, i*) appellat. Etiam sine dubitatione constat Romanos constanter provinciam scripsisse. Atqui æque certum est verbum hoc ex *provenio, -ire, -ni, -tum* derivari, atque consules sortibus diremisse quæ ad quemque proveniret, cuius e supino deductum nomen provintiæ. Prorsus eodem modo conditio, ex *ditio, -nis*, ex *dives, -itis*, quasi *divitio*. Ita omnia alia in hoc genere, Germani antea contionem, scripserunt, postea concio factum est, asserebantque fieri ex *cieo, ciēre, civi*, citum. At si ita esset, inde fieret

1. Modo etiam iam Germani agnoscunt et fatentur hunc errorem esse, sed tamen sequioris ætatis esse volunt, quum contrarium eius rei non modo ex Varrone sed etiam ex antiquioribus lapidibus constat. Kühner allegat inscriptionem Africanam IIIii sæculi ubi *terminac*(iones), et *definiciones* leguntur; item ex Lucania, sæculi IV, *disposicionem* et ex provintiis Gallicis sæc. VII-mi, *negociator, recordacio, oracio, Stacius, deposicio;* sed negat in MSSis *suspitio, convitium, conditio, ditio* recte scripta esse, sed per *ci* debebant scribi, quia sunt ex *specio, convicium* (ex convoco!! — quasi tunc non *convocatio*, aut *convictio* esset, quid absurdius?); at dogmata sunt demonstranda, non veritas quærenda.

concitio: quum hoc non quadrasset, rediverunt ad con*t*ionem, quam contractam ex *conventio* esse arbitrantur.

9. *Epistula, adulescens, susum, setius.* Horum ultimum proprie ad priorem classem pertinet, est enim archaismus contrarius priorum, h. e., *ti* pro *ci.* At Brambachiani semper contrarii esse cupiunt. Certe nullus grammaticus Germanicus est quin sciat verbum id esse e *sequor, sequior, secus, secius.* Satis sciunt, sed contra agnitam veritatem luctantur. Epistula etiam ut *susum* agnitæ veritatis impugnatio est. Nemo scit melius Germanis epistolam επίστολην Græcorum esse, *susum* autem sursum. Fortasse in aliquo lapide ignarus faber Romanus ita sculpsit, more aliorum, uti, *frustula, chartula muliercula;* sed Hero Brambach ad dogma cudendum etiam hoc satis est. *Adulescens* quoque impugnatio agnitæ veritatis est mala fide factum ab aliquo Romano ignaro, quod Brambach ingenti appetentia confestim amplexus est. Dicant tamen quidquid velint, vocabulum est ex *oleo, olere, redoleo, oleum, aboleo, adoleo, adolesco,* h. e., ad oleum, olentem, fragrantem iuventatis ætatem pervenio; *aboleo,* est contrarium, amitto oleum, fragrantiam, olidus, -a, -um, = fœtidus, -a, -um.

10. *Civitatium, parentium, infantium,* errores sæculorum, sed Germanis gratissimi. Fere innumeri interpretes vetustissimi, qui quum eleganter, "more

Romano," scribere affectabant, Genitivum pluralem Tertiæ in *-ium* finxerunt. Germani, utique, ambabus manibus errores hos apprehenderunt, atque stultissimis argumentis ex incrementis Genitivi conantur etiamnum suffulcire. At veritas non inde petenda est sed ex quæstione, utrum ea nomina sint substantiva, an adiectiva, an participia pura. Si primum, Genitivus erit -um, Abl. sing. -e; si alterum, aut tertium, Abl. s. erit *-i*, Genitivus pl. autem *-ium*. *Civitas* est nomen subst., parens, atque infans perinde. *Parens* quidem participium præsentis nunquam fuit et nunquam erit, quoniam verbum est *pario*, cuius part. præsentis est pariens, non parens. Contra, *infans* esse potest utrumque: si nomen, erit *infante, infantum;* si participium, -ti, -tium.

11. *Conlegium, intellego, adpello,* sunt deliramenta helleborosorum ac lymphaticorum omnium sæculorum; non est inventio Germanica, sed sunt iis præter morem chara. Offendimus hæc in lapidibus incisa ex temporibus Romanis ut innumera absurdissima, ita absurda, ut ne vel Germani quidem audeant ea repetere. Hi plerique erant analphabeti, ex audito dictabant fabris quid lapidibus inciderent, et quum ornate dicere vellent, istiusmodi monstra dictaverunt. At Germani argumenta suppeditant, atque manifestos errores sustinere conantur, præscribentes quæ præpositiones quibus consonantibus suas assimi-

lent, non tamen præscribunt *obficium;* possent, si-vellent.

12. *Femina, femur, femen, feteo, cena,* sunt testimonia fœdæ inscitiæ Germanicæ. Suspicantur quidem priora e Græco φύω, *phyo,* generare, producere, educere, et de plantis et de hominibus, sed quia nesciunt progressum derivationis, quemadmodum ex υ Græco Romani *œ* fecerint, *œ* abolere suamque stultitiam per *e* ei sufficere, quam traditam orthographiam præservare maluerunt. Est verbum Latinum, quod hic exscribere nolo, ex quo fit *fœtus;* per *-men,* particulam formativam obtinetur *fœtumen, fœmen, fœmina,* fœmur. Græcum υ Romani plerumque per *u* reddunt, veterrimi autem Romani *u* per *œ* reddiderunt, uti Pœni, = punicus; *pœna* = punio; *mœnia,* = munio; sic enata sunt fœmina (fumina), fœmen, &c. *Fœteo* est ex *pœteo, puteo,* putidum, putresco, &c. *Cœna* est ex Græco κοίνος, η, όν, cuius verbum est κοινόω, *coinóo,* communem facio, participo, Romano sensu, communi mensæ cum aliis accumbo.

13. *Octoginta,* etiam est testimonium inscitiæ philologorum Germanicorum: En derivationem:

τριάκοντα, tri*áconta,* triginta
τεσσαράκοντα, tessar*áconta,* quadr*ágint*a
πεντήκοντα, pent*éconta,* quinqu*áginta*
ἑξήκοντα, hex*éconta,* sex*áginta*

ἑβδομήκοντα, hebdom*éconta*, septu*ágìnta*
ὀγδοήκοντα, ogdo*éconta*, octu*áginta*

Particula formativa non est -*ginta*, sed -*áginta*, ut Græcis -*éconta*, quæ integro stemmati *octo* adiungitur, fitque octo*áginta*, unde, denique *o* in *u* mutatur, ut in sept*u*aginta, fitque *octuaginta*. Stultitia Germanica non est audienda.

14. *Satura*. Nisi admodum erro, auctor huius erroris fuit Casaubonus philologus Francicus, quem magno zelo secutus est Dacerius perinde Francus, quorum doctrinam utique omnes Germani cum furore sectantur, ac multa de eruditione Germanica ob id iactant. Casaubonus igitur citat hæc verba M. Fabii Quintiliani (X, 1): "Satyra quidem tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius" (C. Lucilius, 170—102), quæ deinde interpretatur, quasi asserat non genus modo Satyrarum, verum etiam ipsum nomen esse Romanum, ita ut non satyra, sed *satura* scribendum sit. Tum ipse asseclæque per longum et latum explicant saturam esse lancem mensalem fructuum, tum in Iurisprudentia legislationem variorum actuum una lege. Tum Germani irruunt verbum *saturam*, velut *satouram* efferendum iactando. At hæc omnia absona figmenta et fabulæ aniles sunt.

a. M. Fab. Quintilianus non dicit verbum *satyram* esse Romanum.

b. Satyra non significat farraginem miscellaneam quarumlibet rerum, sed carmen ludicrum, iocosum, derisorium, sæpe acerbum, nec raro obscœnum, ut sunt etiam Q. Horatii Flacci. Nam si esset farrago, miscella, ut sunt omnia carmina, epistolæ in prosa, omnes fabulæ, historia, omnia omnino scripta humana, certissime verum esset Iuvenalis (Sat. 1, 30) dictum, "Difficile est satyram non scribere."

c. Q. Horatius Flaccus ipse sic scribit (1. Sat 1, 32ss):

"Neque enim concludere versum
Dixeris esse satis; neque siquis scribat uti nos
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam"

ita quidem ut interpretes etiam hodie dubitent eius scripta in hoc genere *satyras* appellare, sed malunt, ipso se duce *Sermones* vocare. Æquum itaque est seria *Sermones*, faceta, probrosa, iocosa, obscœna autem Satyras vocare.

d. Satyri fuerunt nautæ Græci, qui quoniam post diuturnas navigationes, iuvenes, absque societate muliebri, lascivia prope ad vesaniam concitati, quum in patriam redivissent, impetum promiscuum in mares æque atque in fœmellas intentarunt. Prohinc ut obscœni hirci a pictoribus sculptoribusque repræsentabantur, denique etiam in scœnam inducti sunt. Annon Flaccus ipse de ludis satyricis scribens (in Ar-

te Poetica) loco "Satyræ" continuo de ipsis hominibus Satyris tractat?

"Mox etiam agrestes Satyros nudavit...
"Ita commendare dicaces
Conveniet Satyros."
"Intererit Satyris paulum pudibunda protervis."

Hæc et similia, utique, non de vivis Satyris, qui iam longe nulli erant, sed de *genere* scribendi, de *Satyra* intelligenda sunt.

e. T. Livius Patavinus (L. VII, 2) sic scribit: "qui (histriones), non sicut ante, Fescennino versu similem incompositum temere ac rudem alternis iactabant, sed impletas modis *satyras* descripto iam ad tibicinem cantu, motuque congruenti, peragebant. Livius (scil. Andronicus, 204 ante Ch.) post aliquos annos, qui ab *satyris* ausus est primus argumento fabulam serere, &c."

Nusquam ergo quidquam in omni historia Romana agitur de stulto figmento et inscio "Satura" sua (quæ tamen non, ut Germani vellent, *Satoura* esset efferenda, sed ut Germanicum *satüra*) reperias, nec orthographia verbi in *saturam* sive *satiram* mutanda est, sed manebit, ut semper fuit, *Satyra*.

15. *Lácrima, lácruma,* carus, caritas, Carulus, putidissima figmenta ac depravationes arbitrariæ,

sine omni auctoritate Germanorum. Veteriores Latini omnes, cum Cœtu Romano uná partim lacrymam, partim lachrymam, vetustissimo autem more, *dacrymam* scriperunt. Formatum autem verbum e Græco est, δακρύω, lacrymo, δάκρῡμα, id quod deflemus, illacrymamus. Ergo nullum esse potest dubium quin *lacryma* Latine recte scribatur, nec ab eo recedendum est. — Æque impudens affectatio est *carus, caritas*, quæ omnes Latini semper ut *charus, charitas* scripserunt, moris tamen semper fuit *c*arum scribi ac dici si pretium significavit, *ch*arum si affectum. Notissimum verbum Græcum est χάρις, χάριτος, accusativus χάριν, aut χάριτα, gratum, gratia, unde χάρμα, -ατος, charisma, charismatos, quod gratum, gratiosum facit, hinc etiam εὐχαριστία, eucharistia, gratus animus, gratiarum actio.

Quum Germani nobis persuadere velint sonum *ch*, Græcum χ, esse, aut fuisse contra naturam Latinæ linguæ, quia Itali affectant eum efferre se non posse, dicereque *scola, Cristus, scema,* loco *sch*olæ, *Ch*risti, atque *sch*ematis; Franci autem, quamquam pro *c*ampo, *ch*amp, *ch*arisma, *ch*arm, quidem scribunt, sed a gutture ad dentes sonum transferunt, dicuntque *sh*amp, et *sh*arm, id Latinæ quoque linguæ convenire. At, num Germani arbitri sunt linguæ Latinæ? Grammatici Romani prorsus aliter nos docent. Priscianus (Libs. I. VI, sæpius) citat C. Cæsarum ipsum,

hunc in modum: "Cæsar in *Anticatone* Priore: 'Uno enim excepto, quem aliusmodi, atque omnis, natura finxit, suos quisque habet *charos.'*" At Germani ne Cæsarem quidem audire volunt, quia non quærunt veritatem, quærunt simultates, adversari volunt atque linguam Latinam corrumpere. Quid inscriptiones lapidares? Quid Grammatici? M. Fabius Quintilianus (L. 1, 5) docet aspirationes apud veteres Romanos fuisse neglectos cum consonantibus, uti *Gracci, triumpi,* dein "erupit brevi tempore nimius usus, ut *choronæ, chenturiones, præchones,* quæ adhuc in quibusdam inscriptionibus maneant." Ad hoc facit et Catulli epigramma:

"*Ch*ommoda dixerunt quum *c*ommoda dicere vellent." Ergo si appetitus Romanus ævo Classico aliquo tendebat, fuit hic aspirationem versus. — *Carolus* autem non Germanicum verbum est, sed Romanum *charulus,* parvus charus.

16. *Parochus,* vexata per sæcula quæstio utrum sit πάροχος, *parochos,* homo qui vehicula præbet viatoribus officiose suis quique stationibus; an παρέχω, *parecho,* præbeo. Germani hoc non quærunt, sed agnoscunt locis Ciceronis atque Q. Horatii Flacci de eiusmodi officiali agi; sed quum ad Aug. atque Hieronymum venitur, iam non hominem, sed locum, domum, significare, esseque confusum cum Classico vocabulo, et legi debere aiunt πάροικος, paroicos, Romano mo-

re, parœcos, quod accolam, aut etiam iter, peregrinationem significat, ac πάροικία, *paroicia*, (οἶκος, domus) locum vicinum, vel accolatum denotat; at hæc prorsus gratuita, quandoquidem tam Augustinus, quam Hieronymus notis vocabulis Romanis utuntur, nec unus nec alter fuit homo ignarus sive Latinitatis sive Græcitatis, neque asserunt se novo vocabulo uti, lectoribus ignoto. Si error usquam est, apud Germanos malæ fidei quærendus est, verbum autem manet *Parochus*.

17. *Kalendæ, Karthago, Kalumnia, Karissime.* Nisi idolum hoc Germanicum tamquam equus ligneus Danaûm etiam in sanctuarium Ecclesiæ Romanæ per Missale Romanum intro baiulatum esset, vix vel memorare dignatus fuissem. Origo phantasmatis istius iam a temporibus inscriptionum vetustissimarum repetenda est, non tamen reperitur exemplum eius in Columna Rostrata C. Duilii. Inferius, de litteris acturus, hæc iteram memorabo.

Erant igitur Romanis tres gutturales litteræ C, K, Q, h. e., *ce, ka, qu*, omnes tres eundem sonum referentes, h. e., *ke, ca, cu*. In morem venit *c* ante *e, i, o, y* scribere, *k* tantum sequente *a*, *q* autem sequente *u* cum altera vocali. Hinc nomina facta sunt *ce* (ké), *ka, qu* (kû), ac nonnulli grammatici præceperunt *k* scribendum, quoties *a* sequeretur, uti, *k*aput, *k*areo, *k*alo, *k*apio, *k*arus, *k*alendæ, *K*arthago, sed

nec ulla inscriptio, nec ullus auctor invenitur qui præceptum hoc secutus esset; quin c, k, atque qu continuo miscebantur. Transcribam itaque sententias duorum Grammaticorum Romanorum hac de re.

a. Velius Longus: "Hinc supersunt ex mutis K, et C, et Q, de quibus quæritur, an scribentibus sint necessariæ. Et qui K expellunt, notam dicunt esse magis quam litteram, qua significamus *K*alumniam, *K*aput, *K*alendas; hac eadem *K*ato significatur. Non magis igitur in numero litterarum esse oportere quam illam notam qua centuria, et quam Ↄ conversum, quo Caia significatur, quod notæ genus videmus in monumentis, quum quis libertus mulieris ostenditur. Caias enim generaliter prisci has omnes mulieres accipere voluerunt. At qui illam esse litteram definiunt, necessariam putantes nominibus, quæ cum *a* sonante hanc litteram inchoant. Unde etiam religiosi quidam epistolis subscribunt *K*arissime, per *k* et *a*. Quodsi adeo necessariæ videntur, verendum est, ne et alias litteras requiramus, quibus aut *C*icero aut *c*ommodus scribatur."

b. Q. Terentius Scaurus: "C cognationem habet cum G, et ideo alii dicunt *C*annacem, alii *G*annacem, item *c*amelum, et *g*amelum. X quoque Græca littera consentit, unde quidam *c*oronam, alii *ch*oronam dixerunt. *K* quidem supervacaneam esse litteram iudicaverunt, quoniam vice illius fungi *C* satis posset; sed retenta est, ut quidam putant, quoniam notas quasdam significaret, ut *K*æsonem, ut *K*aput, et *K*alumniam, et *K*alendas. Hac tamen antiqui in connexione syllabarum ibi tantum utebantur, ubi *a* littera subiungenda erat, quoniam multis vocalibus instantibus, quoties id verbum scribendum erat, in quo retinere hæ litteræ nomen suum possent, singulæ pro syllaba scribebantur, tamquam satis eam ipso

nomine explerent, ut, puta, *de*cimus, *d* per se *cim* decimus; item, *ce*ra: *c* simplex et *ra;* et *be*ne, *b* et *ne*; ita et quoties *ka*mus, et *ka* nis scribendum erat, quia singulis litteris primæ syllabæ notabantur; *k* prima ponebatur, quæ suo nomine *a* continebat, quia si *c* posuissent, *ce*mus, et *ce*rus futurum erat, non *kamus* et *karus.*"

Sed et omnes alii grammatici Romani condemnant litteram *k* ut prorsus inutilem in alphabeto Romano, præter Scaurum, qui *c* esse censet supervacaneum, quod *k*, ut apud Græcos, locum eius explere omnino posset. Paucissimi itaque, scriptores ea littera usi sunt, et etiam ii, in iisdem etiam paginis iam caput, iam kaput, scripserunt, nisi quum "nota" est, hoc est, "abbrevatio" K pro Kæso, et hoc fere semper ut Cæso scribitur, sic et Carthago, Cato, &c., quid ergo tanto conatu laborant Germani ut nobis persuadeant calendas, et calendarium, atque Carthaginem cum *K* esse scribenda? Ecclesia Romana nunquam ita scripsit, nunc vero Hierarchia caveat, ne sibi Germani dolose os sublinant.

18. *Mille, milia.* Dogma sacratissimum Germanorum est *mille* in plurali mi*l*ia esse, cum uno *l*. Nominare suum fontem doctrinæ verentur, ac de eo alte silent. En suos fontes: " . . . dicimus enim et 'mille homines docuit' et 'mille hominum magister.' In plurali vero declinatur 'mi*l*ia, mi*l*ium, mi*l*ibus,' uno *l* sublato." Hæc doctrina est CLEDONII Senatoris Con-

stantinopolitani, sæculi VI-ti, nec Romæ, nec temporibus Romanis, sed centum annis post extinctum imperium Romanum. C. Cæsaris auctoritas ad scribendum ac dicendum *ch*arus non valet apud Germanos, ad suffulciendum mi*l*ia, Cledonii, Constantinopolitani, sæculi VI-ti, et solius, plurimum valet. Verum M. Terentius Varro, "Romanorum Doctissimus," amicus M. T. Ciceronis, item Monumentum Ancyranum, manu ipsius Octaviani Augusti scriptum, de ea re silent, sed scribunt mi*ll*ia: "quod igitur *hoc mille* denariûm, a quo multitudinis fit mi*ll*ia denaria. — — Nam sic loquuntur *hoc mille* denariûm, non *hoc mille* denarii, et hæc duo mi*ll*ia denariûm." Idem docet A. Gellius, "aperteque ostendit mille et vocabulum esse, et singulari numero dici, eiusque plurativum esse mi*ll*ia." At Germani adversari volunt, non verum quærere.

19. *Cælum, cœlum,* Quoniam Epicuræi, uti et Iudæi plures cœlos esse crediderunt, præter M. Terentium Varronem (Lib. IV. 3) atque Lucretium Charum, magnum Epicuri interpretem, libri theologici, quorum fons Vulgata est, plurali numero huius verbi genere masculino utuntur; alioquin in omni litteratura Romana plurali caret. Fere omnes moderni grammatici, plurimique Romani, cum M. Terentio Varrone, per *a e* id scribunt, aut contractum in *æ;* Ecclesia Romana semper eos secuta est, qui id verbum Græcum esse censuerunt, Germanis, utique, ad-

versantibus. Unica auctoritas, quare per *æ* scribendum sit, a Varrone suppeditatur, non quidem sua auctoritate, sed Ælii Galli. Varro enim persæpe tentat verba ex Latinitate deducere, ita patrii sermonis erat fautor ac studiosus, et infensus Græcitati, etiamsi scivit verbum quæsitum Græcæ originis esse. Hæc sunt eius verba: "Cælum dictum scribit Ælius Gallus, quod est *cælatum,* aut a contrario nomine, quod apertum est; non male, quod posterior Ælius, multo potius *cælare* a *cælo,* quam cælum a *cælando*... Ego magis puto a *chao* cavum, et hinc cælum..." At hæc meræ nugæ sunt pueriles, et tamen unicum argumentum Germanorum, quod quidem ipsi non iactant. At Varro hic verbum *cælo, -are* memorat loco *celo, -are* et tamen posterius intelligit, nempe *occulo, abdo,* quia alterum, nempe *cælo, -are,* est *sculpere,* scalpere. Num Romani sui ævi utrumque uno modo enuntiarunt, ut enuntiamus nos, et Romani a temporibus Imperatoris Claudii, ac, fortasse Tiberii? alioquin quis intelligat confusionem? Ea ætas existimatur unum ut *ca-e-lo,* alterum ut *cé-lo* enuntiasse; item *ca-e-lum,* atque *co-e-lum;* quínam hæc misceri queunt? Verosimile tamen est eum suspicatum esse veram originem verbi, dicit enim ibidem de *cavo,* et ipse certe probe scivit illud cavum a Græcis τὸ κοιλον appellari, sive *coilon,* quod est Latinum *cœlum,* ut per omne ævum Latinitatis a conservatoribus scri-

ptum erat, quorum rectam scribendi rationem Ecclesia præservavit, et præservabit, ut speramus, posthabito puerili Germanorum dogmate.

20. *Cum -quum.* Mirum profecto cuique cordato videri debet, quod quum inde a temporibus Classicis quodque horum duorum vocabulorum suos habuerit patronos, atque asseclas, nemo usque ad nostra tempora originem eorundem indagavisset demonstrassetque utrum esset rectum atque probum, utrum falsum ac spurium, quum res ipsa latrare videatur. Scriptores Scholastici *cum* adverbium a *cùm* præpositione pro oculis saltem lectorum, prius a posteriori accentu gravi, ut *cùm* solebant distinguere, Germani etiam hoc neglexerunt, ut ipsi tanto doctiores esse viderentur. Denique tamen Germanis primis lumen illuxit, atque in doctis disputationibus suis iam nullo *cum* utuntur, esset enim tam doctis viris indignum, eius loco iam *quom* viget, in parenthesi autem (quum), ut mox videbimus.

Grammatici Romani causas non quæsiverunt, sed præcepta tantum statuerunt; tamen ex monitis, ac notis, præsertim Quintiliani, tota ipsa res in apricum prodit.

Quid ergo Grammatici?

M. Fab. Quintilianus: "Illa quoque servata est a multis differentia — — ut — — *cum*, si tempus significaret, per *q*, si comitem *c*, si vero causam,

per *q* ac duas sequentes *u u* scriberent. Et quotidie non *cotidie*, ut sit *quot* diebus."

L. Cæcilius Vindex (ex Cassiodoro): "*Cum* præpositio per *c* scribenda est; *quum* adverbium temporis, quod significat *quando*, per *q* scribendum est distinctionis causa, ut apud Ennium, '*Cum* legionibus *quum* proficiscitur induperator.' "

Curtius Valerianus: "*Cum* quando præpositio erit, per *c* scribi debet, ut est illud, 'Divisum imperium *cum* Iove Cæsar habet.' *Quum* autem adverbium est, et per *q* scribendum. Veteres enim *quando* 'quum' dixerunt, ut est: 'Quum navis ex Asia venerit?' "

Flavius Caper: "Si præpositio erit, *cum* per *c* scribendum; vel adverbium temporis, aut causale, per *q*.

Velius Longus: "Q — ab antiquis maxime observata quoties pro adverbio temporis scribebant *q* littera utebantur; pro præpositione *c* ponebant; aliud enim est 'Quum subito assurgens,' aliud 'cum fluctu.' "

Verum hæc præcipiunt tantum, explicant nihil. At in M. Fab. Quintiliano duas offendimus sententias ex quibus clara fiunt omnia.

a. Lib. I., Cap. VII: "Illud nunc melius, quod *cui*, tribus quas proposui litteris enotamus; in quo, pueris nobis, ad pinguem sane sonum *qu* et *oi* utebatur, tantum ut ab illo 'qui' distingueretur." Hinc manifestum fit declinationem *qui, quæ, quod* eam, quam in epitaphio L. Cornelii Scipionis Barbati (298), ubi *quoius* legitur, et in decreto Consulum contra Bacchanalia (186), ubi quom, non tamen alio sen-

su quam nostrum *quum*, legitur, inde autem per Livium Andronicum, Cn. Nævium, Q Ennium, Marcum Attium Plautum, P. Terentium Afrum, M. Pacuvium, L. Attium, omnesque alios auctores, integram, reperimus, præter accusativum generis masculini. Verumtamen et ego, et Germani, consentimus accusativum præsentem, *quem*, ex Tertia accersitum peregrinum esse, siquidem *eum*, *ipsum*, *illum* videmus in reliquis, necesse est itaque accusativum primævum atque originarium *quom* fuisse.[1] Quod *o* loco *u* scriebebant magistri sub Tiberio, Caligula et Claudio Imperatoribus, ille ipse Fabius, eodem loco, confirmat: "Nostri præceptores," inquit *ceruom seruom*-que, *u* et *o* litteris scripserunt — — nunc (sub Vespasiano) *u* gemina scribuntur." Fuit itaque declinatio eorum hunc in modum:

Nom.	qui, quæ, quod,
Gen.	quoius
Dat.	quoi
Acc.	*quom*, quam, quod,
Abl.	quo, qua, quo.

1. Corssen Kritische Beitraege, p. 292, und Bücheler, Decl. p. 26 nehmen es für Endung des Accusativ in Masculinum, &c., Die Syntax von Quom und die Entwickelung der relativen Tempora, Edward Lübbert, Breslau, 1870.

Unde ergo factum est ut *quum* confunderetur cum præpositione *cum?*

b. Sequens Fabii sententia (Lib. I., Cap. IV.): "Atque etiam in ipsis vocalibus grammatici est videre, an aliquas pro consonantibus usus acceperit, quia IAM sicut TAM scribunt, et QVOS ut COS," explicat.

Hinc manifestum est plebem, rusticos, scribendi ignaros, et ex audito loquentes, declinationem sibi finxisse ex superiori in hunc modum:

Nom.	ci, cæ, cod,
Gen.	cuius
Dat.	cui
Acc.	*cum,* cam, cod
Abl.	co, ca, co,

et sic factum esse in Acc. Pl. *cos,* pro *quos,* atque ex *quum* factum esse *cum.* Fuit itaque, estque modo, *quum* Latinitatis litterariæ, *cum* autem rusticæ.

Quid nunc de *cum* est dicendum? Curtius[1] notissimus grammaticus Germanorum Græcus, fatetur, quod utique omnes saltem suspicati sunt periti, id nihil aliud esse quam Græcum **σύν**, per **ξὺν**, antiquiorem formam, sed significat idem, nempe *cum, una,* conflatum cum **κοινῇ**, *coiné,* communiter, in

1. Die Syntax von Quom, Eduard Lübbert, Breslau, 1870, p. 41.

communi, quod vetusta Latinitate (œ = u) utique esset *cune*, denique *cumé*, ut in vetustissimis carminibus Saliorum, sacerdotum Martis, a Numa Pompilio conditis, est *cumé*. Corsen autem atque Bücheler *quum* ita interpretantur ut ego.

21. *Accerso* — *arcesso*. Hæc duo verba iam Romanis ænigmata erant, perinde atque cunctis grammaticis ad nostra tempora. Dr. Raphael Kühner[2] arbitratur unum ex altero per transpositionem prognatum esse; plerique tamen Præteritum atque Supinum transversum collocant, sic: arcesso, accersitum; accerso, arcessivi, arcessitum.

Nihil horum valet. *Accerso, -ere, -cersivi, situm* nihil aliud est, quam frequentativum ex verbo *quæro, quæsivi*, quærito, quærso, ad + quærso, acquiro, quæro, advoco. Alterum est frequentativum verbi *arceo, arcessivi, -situm*, ut facesso, lacesso, &c., significat autem *veto, impedio, arceo*.[3]

2. Ausführliche Grammatik der Lateinischen Sprache, von Dr. Raphael Kühner, zweite Auflage, Erster Band, neugearbeitet von Dr. Friedrich Holzweissig, Hanover, 1912, pag. 222. — Universus paginarum numerus: XVI, 1127. Vol. II., a Dre Carl Stegmann, VIII, 738. Vol. III., a Dre Carl Stegmann, XII, 828, Hanover, 1912.

3. Placet et alterum inscitiæ Germanicæ exemplum hic subiungere, verborum *percunctor* atque *percontor*. Germani existimant hæc unum et idem verbum esse, nec audent favere alterutri, tamen *percunctor* paullo plus iis placet. Res tamen hunc in modum se habet: *percunctor* est compositum ex *per* atque

22. *Vergilius — Virgilius.* Dolia atramenti per vicena ista sæcula in dissidiis ac disceptationibus effusa et dispersa sunt, tamen effectum est nihil. Imperitissimus quisque clamitat iam nullum esse posse dubium, quoniam Germani quæstionem iamdudum diremerunt, atque siquis doctus videri cupiat, necessarium esse actoritatem Germanorum agnoscere seque ei accommodare.

L. Licinius Calvus magni nominis poeta eorum temporum de notissima fabula de *virga* laurea, quam memorare nolo, sic scripsit:

"Et vates cui virga dedit memorabile nomen
Laurea."

Utique, si de verbo *virgilius* quæratur, nihil aliud quam *virgam* attinebit memorare. At nemo sanus de *nomine poetæ* disputabit, quandoquidem constat eum ita appellatum esse, quia et pater eius P. Virgilius Maro, forte et avus, et maiores ita appellabatur. Proinde de verbis *virga, virgo, vir, ver,* vergo sermo seri potest. Unum etiam minus docto constabit, aut certe constare potest, si indaget, nullum ex iis

cunctor, aliquem quæstionibus demoror, detineo; alterum ex *per* et *contor* quod est ex *contus, -i,* h. e., longa pertica, longurius quo lintrem navigator amovet, aut quo profunditatem aquæ scrutatur, indagat, tentat; proinde, *percontor* est verbis *indago,* perquiro, quæro.

verbis in ulla eius flexione, præter *virgam* litteram *l* n suas particulas formativas admittere. Hoc probato, nullæ *vergiliæ* stellæ dantur. Esse possent *vergentes*, *vernæ*, sed nec *vergiliæ*, *verguliæ*, *vergalæ*, nec quidquam. Sola *virga* virgu*l*am, virgu*l*tum admittit. Disputatio igitur est de lana caprina, sive nulla. Iam hic igitur possemus disquisitioni finem facere.

Verumtamen Fabius noster atque M. Terentius Varro omne dubium dissolvunt. M. enim Terentius Varro sic fatur: "...rustici etiam nunc quoque *viam veham* appellant et *vellam*, non villam." M. Fabius autem Quintilianus sic scribit: "Quid? non *E* quoque *I* loco fuit? ut M*e*nerva, l*e*ber, et mag*e*ster?" Tum "sib*ei*," "quas*e*." In Columna Rostrata, cep*e*t, pugnav*e*t, deinde: ded*e*t tempestat*e*bus, aide mer*e*to; cuius rei exempla sunt innumera. Horum contraria, comm*i*rcium, M*i*rcurius, m*i*us, Ard*i*atina, Ar*i*ola, cav*i*as, cin*i*rarium, ex*i*at, f*i*licula, oblaqu*i*atio, Pontif*i*x, s*i*cet, quod nunc etiam Germani imitantur, calc*i*um pro calc*e*o scribentes, velut argumentum *doctæ* Latinitatis, quum sit rusticitas, ut Varro nos docet.

Quid ergo attinet disputare, utrum V*i*rgilius an V*e*rgilius scribendum sit? Nam et vir, virgo, virga, virginea, etiam sunt v*e*r, v*e*rgo, v*e*rga, v*e*rginea — saltem rusticis.

Utique præter hæc plurima alia sunt "eruditionis" Germanicæ specimina, veluti quotie*n*s, coniu*n*x,

con*i*cio, di, eis (pro *i*is) d*e*verto, d*e*minuo, pro diverto, diminuo, &c., sed omnia et singula persequi supervacaneum duco, nec ad id spatium suppetit. Cæterum (Germanis c*e*terum, revera καὶ ἕτερα, et reliqua), ex prolatis satis quisque Latinitatis cultor sibi colliget, quo loco eruditio Germanica stet, et ab eo sibi deinceps cavebit.

III. Adulteratio Nominum atque Textuum.

Siquid est, cui Philologia Germanica Classica comparari possit, locustæ sunt in pratis et segetibus, atque Phylloxera Vastatrix in vineis. Nihil est quod sacrum et inviolabile vereatur.

Ubicunque duæ sententiæ reperiantur, Germani partes minus probabiles tuentur. Ipsi fere nihil creant, aut inveniunt, sed ex erroribus fabrôrum inscriptiones lapidarios incidentium, aut scribarum, codices transcribentium, dogmata fabricantur, quæ deinde ignaris ut triumphum eruditionis Germanicæ divenditant.

Quoniam hic de omni Litteratura Romana agitur opus devastationis, interpolationis et adulterationis persequi nequeo, sed per summa capita tantum pertractare.

Maxime et crudelissime peccarunt Germani contra Plautum. Per bina millia annorum Respublica lit-

teraria Latina MARCUM ATTIUM PLAUTUM eum appellavit et venerata est. Mundus exspectare debebat donec Herus Professor FRIEDRICH RITSCHL nasceretur, qui eum magia suæ eruditionis ab errore liberaret. Ille denique patefecit veritatem, declaravitque nomen eius T. Maccium Plautum fuisse. Unde, obsecro, ipse revelationem accepit? Ex Ambrosiano, in finibus Casinæ, Menæchmorum, Epidici, Merc. 1, 1, 10 et ex A. Gellio (3, 3, 9) ut W. S. TEUFFEL, eiusque operis prosecutores in nova editione[1] fatentur. Circuitus ratiocinandi hic fuit: Circa finem Prologi ad Asinariam Ritschl reperit "Demophilus scripsit, Marcus vortit barbare." Ita Lambinus, ita Büchner, omnes veteres, Nomen *Marcus* in aliquo codice manu scripto fortasse non satis clare scriptum, poterat torqueri in *Maccium, maccus, -a, -um,* nempe adeo obscuram et rarum verbum est, ut nec ego unquam in vita mea aut viderim, aut audiverim, uti nec Ritschl. Exquisivit ergo in magnis lexicis Fabri, Ernesti, Scapulæ, et reperit id significare morum, morionem, dementem, bardum, baronem, scurram, Plautus autem Oscice Plotus planipedem, Plautum fuisse actorem, tum versatorem molæ; quid multa? *Attius* utique est *accius,*

1. Teuffels Geschichte der Römischen Literatur, sechste Auflage, unter Mitwirkung von Erich Klostermann, Rudolf Leonhard, und Paul Wessner, neubearbeitet von Wilhelm Kroll und Franz Skutsch, 2 Baende, Verlag B. G. Teubner, Leipzig, Berlin, 1916, I., 168.

appende huic M (Marcum, ut Asinaria habet), et en, habes rem claram. Sic natum est nomen "Maccius," cui appendi poterat T(itus) aut C(aius), debebat enim tria habere nomina, quia ut Ritschl deinde demonstravit suis asseclis, *Maccium* fuisse nomen Gentis Romanæ, in quam Plautus se censeri curavit, ut erat planipes et stultus, tamen vir egregius. Secundum mentem enim Germanorum nomen familiæ, aut gentis, est nihil plus quam appellativum. At ista sunt turpia figmenta et stultitiæ. Aulus Gellius loco citato, de nomine Plauti nihil habet, sed memorat quemdam obscurum poetam Plautium. Quum vero de his rebus nec Gellius, nec Macrobius, nec Varro, neque Grammatici quidquam memorant, Germanorum stulta mendacia deridenda sunt.

Ut cuique lectori satis constare arbitror comœdiæ Plauti et P. Terentii Afri, cunctæ tragœdiæ, Fabulæque Phædri e trimetris iambicis constant, sive hexametris iambicis. Erasmus Rotterodamus, Scaliger Pater, atque Cardinalis Petrus Bembus, famosus ille Ciceronianus, dissertationes reliquerunt de scansione metrorum Terentii, quæ non differunt a cæteris. Priores duo tractatus sunt miri, præsertim quum iam M. Tullius Cicero monuerit hoc genus metrorum esse ferme prosam; ac profecto raro reperias versus in iis qui iambici sint, nisi pedes ultimos. Priores igitur duo scriptores reperiunt in illis versibus pedes Creticos,

Bacchicos, anapestos, tribrachycos, choriambicos, uno verbo omnis géneris, et hinc inter se opprobria iactant. At Germani, sua consueta eruditione, et illinc dogmata colligunt. Unam rem isthic Germani nesciunt, quod nec Erasmus, neque Scaliger sciverunt, versus has esse *iambicos*, et scandi debere ut iambicos, cum multis elisionibus.

Quidnam volunt igitur Germani demonstrare? Quidnam nos docere volunt? Novum dogma est: Tempus Præteritum Perfectum Coniunctivi in *-erim*, *-eris*, *-erit*, formá idem esse atque Tempus Futurum Exactum Indicativi, præter personam primam; ergo: -eris, -erit. At in Plurali, Personæ primæ et secundæ Futuri Exacti habent *i* breve, Præteritum autem longum; sic:

Futurum exactum, amavérimus, amavéritis;
Præt. Perf. Coni. amaver*í*mus, amaver*í*tis

Ad dogma hoc suffulciendum Kühner allegat meminer*í*mus (Cist. 1, 1, 12), ne dixer*í*tis (Miles, 3, 2, 48) deder*í*tis (ex Ennio), etiam Pers. 3. Sing. Merc., adduxer*í*t; ex Virgilio, Æn. 6, 514, egérimus, cum *i* brevi, ubi Servius dicitur animadvertere "*ri* metri causa corripuit." Itaque in America iam grammaticæ aliquot novæ prodiverunt cum ista doctrina.

Exscribam igitur priores illos duos versiculos, quum sit unus contrarius alteri, et ideo fini eo magis

respondent, ostendentque Germanos nescire senarios scandere, ut Erasmus nescivit et Scaliger nescivit:

Cistell. 1, 1, 12: Accepisti apud te, ut semper meminerimus

scanditur autem: áccép | 'st apúd | t'ut sém | per mé | miné | rimus — i non est longum.

Miles, 3, 2, 48 Ne dixter*i*tis huic obsecro vostram fidem

scanditur vero: nedi | xer*í*(ts) hujc ób | secró | vóstrám | fidém — i est longum positione.

Verbum ipsum *díxeritis* est Pæon Primus, i. e., lá-la-la-la, atque *i* pænultimum non est longum, sed fit positione, quia omnes alii pedes obteruntur, ac finis tantum prodire debet iambus. Ex his, nisi Germani derideri velint, frustra scribillabant Coniugationes novas, Iesuita enim Emmanuel Alvarus ante plura sæcula eruit regulam:

"*-ri* Coniunctivum possunt variare poetæ"
ut Ovidius: "Accepisse simul vitam dede*rí*tis in unda"

at hæc licentia poetica est, non nova grammatica.[2]

2. Priscianus Cæsareensis, Grammaticus Romanus V-ti sæculi tractat etiam rem libello speciali, De Versibus Comicis. Pulchre in eo ostendit Plautum in prologis trimetris probis uti, v. c. *Truculentus*.

Quantæ qualesque controversiæ inter grammaticos Germanicos enatæ sint de lana caprina, fere excedit fidem. Est autem quæstio de syncopatis formis *faxim, ausim, amassit, levassit* re notissima cunctis, præter doctores Germanicos.[3]

I. Nic. Madvig, qui Latine scripsit, solus contra omnes sustinebat *faxo* atque *faxim* nunquam adhiberi sensu præterito. Siquidem Tempus Præt. Perf. Coniunctivi exit in *-rim,* aut *-sim,* faxim, significare *fecerim,* ergo T. Præteritum Perfectum Coniunctivi id esse. Itaque nemo ex iis omnibus cognovit formas "Id ego non dixerim," "cave id feceris, aut *faxis,*" quæ etiam Futura sunt Coniunctivi, ut est etiam *fecero, faxo,* tametsi eadem forma etiam Futurum II. Indicativi est, quod et Futurum Exactum appellatur. Postea etiam C. G. Zumpt se ei adiunxit, et hi duo sustinebant luctam, quamvis ne hi quidem ausi sint eas formas Futurum Simplex et

Perparvam partem postulat Plautus loci
De vestris magnis, atque amœnis mœnibus
Athenas quo sine architectis conferat.

Certe hi versiculi accuratissimi sunt, sine omni mendo. Sed statim atque actum incipit, in plerisque locis, in octonarios erumpit pedes, aut senarios prosæ similes. Cæterum et Priscianus pedes tantum numerat, non scandit, et invehitur in sciulos suæ ætatis verbis, quæ Scaliger adhibuit contra Erasmum, quin fontem memorasset.

3. Vide Der Coniunctiv Perfecti und das Futurum exactum im aelteren Latein, Eduard Lübbert, Breslau, 1867.

Veteriores Grammatici Germani solebant Præteritum Perfectum Coniunctivi dicere, non Coniunctivum Præteriti, quoniam Tempora sunt in Modis, non Modi in Temporibus.

Futurum Exactum Coniunctivi appellare, uti debebant.

His itaque verborum formis conferciebant Plautum. FLECKEISEN, atque RITSCHL propria auctoritate, perinde atque omnibus obsoletis archaicis formis sibi notis, et fictis imitamentis, sæpissime omittendo *est*, aut syncopatum iungentes præcedenti verbo, ut "dictumst," ita ut Plautus ipse suum opus non agnosceret.

Altera particula farctoria erat *quom*, sæpissime ad arbitrium intrusum loco aliorum verborum, etiam ubi nullus eius usus fuerit; ita enim, ut ipsi existimabant, decebat Plautum scribere.[1]

In summa, ut ad finem properem, omnes auctores infecerunt sua stulta et ignara archaismi affectatione, etiam Ciceronem, summum novatorem linguæ Latinæ, quin et Plinios perinde ac postremos ævi sequioris scriptores auctoritate "codicum," revera tamen figmentis W. Brambach.

Præterea innumeras sententias ex margine sumptis ac reiectis verbis in textum repositis, adulterarunt. Innumeras sententias aut non intellexerunt, proinde veteres errores reliquerunt, aut ipsi data opera perverterunt. V. c., ut in Livio, statim post

1. Vide totum opus *Die Syntax von Quom* Eduard Lübbert, Breslau, 1870.

mortem Romuli auctor animadvertit, patres quidem omnes *regem* habere voluerunt," ipsi ediderunt: "Patres quidem omnes *regere* voluerunt." Est etiam memorabilis locus P. Ovidii Nasonis (1. Met. 135)

Communemque prius, ceu lumina solis et auræ,
Cautus humum longo signavit limite mensor,

fortasse ex vitio prioris alicuius editionis Merkel sic edidit: "ceu lumina solis et auras," h. e., agrimensor divisit longa catena etiam lumen solis et etiam aerem."

Atque huius inscitiæ ignominiosæ nullus est finis, et omnes scholæ totius mundi tales ac tantas stultitias Germanicas tradunt!

IV. De Sonis Litterarum.

Si Latina lingua meretur præservari; si in usum communem gentium cultarum inter se sive presenti sermone, sive scripto conversandum et ad commercium litterarium, ad congressus gentium sive politicos, sive eruditos ac litterarios, sive vero negotiorum: necesse erit uniformem adoptare enuntiationem, particulares autem gentium, ut puta Italicam, Francicam atque Germanicam et quæ gentes eos sequuntur, ut omnes Slavi et Hungari, ventis dare, et omnino abolere. Sunt enim eæ perversiones sæculo VII° a

barbaris ortæ, præsertim in imperio Constantinopolitano, ac prorsus nihil habent cum Romanis commune, quinque sonos intelligo, qui Romanis litteris *c*, *g*, t attribuuntur. Sunt scilicet hi soni — ut Anglica transcriptione utar — *sh*, *tch*, tz, *zsh*, *dsh*, quasi *c*, g et *t* hos assequantur sonos, quoties vocales *e*, *i*, et *y* subsequantur.

Silentium Grammaticorum Romanorum atque Græcorum de ea re ipsum est refutatio.

Contrarium constat. Romani Græcum *k* ante e, i, y per *c* transcripserunt;

*c*e*c*rops, *c*erasus, Cilix, Cimon, cithara, Cybele:

Græci suo *k* transcripserunt vocabula Romana cum c ante ϵ, η, ι, υ:

Κεντυρία, Πίκεντες, κῆνσος, φηκιτ, Κίκερων

Germani ipsi ita audiverunt atque præservarunt verba Romana in sua lingua:

Kerker, Kirche, Kaiser, Keller, Kirsche, &c.

Si ulla nomina barbara gentium, terrarum, fluviorum, urbium, hominum in toto terrarum orbe sonos *sh*, *tch*, *tz*, *dsh* complexa fuissent, quod ita fuisse de plurimis sine dubitatione constat, uti de Iudæis, Carthaginiensibus (vide modo Pœnulum Plauti), Mauritanis ac Numidis Arabibus — nullus auctor Romanus Latine eiusmodi sonos Latine expressit. C.

Cæsar scripsit de Celtis et Germanis; ita Corn. Tacitus, T. Livius Patavinus de omnibus; Iustinus de omnibus; C. Sallustius Crispus de Africanis, Arabibus; Q. Curtius Rufus de Asiaticis; Ælius Spartianus, Iulius Capitolinus, Ælius Lampridius, Vulcatius Gallicanus, Trebellius Pollio, Flavius Vopiscus, de omnibus barbaris; Ammianus Marcellinus de omnibus Gothis, Alanis, Herulis, Vandalis, Hunnis, Sauromatis, Scythis, &c., quæ cognovit, retulit: sed nusquam sive in his, sive cæteris, vel attentatum unquam est, eos sonos Latine reddere, quia alphabetum Romanum id non sivit.

Nihil ergo superest, nisi ut ad Biblia recurramus, quæ Heronymus non Romæ, sed in ipsa Iudæa, linguæ Hebraicæ studiosus et gnarus, Latine expressit.

Profecto Hebraica lingua superfluit sonis sibilis, saltem unius generis, *sh* et *tz*, at ipse ne hos quidem sonos poterat Latine reddere. Si sonus *sh*, quem Itali per *sc*, addito *i*, vel *e* reddunt, illi Latine ullo modo notus fuisset, aut Germanicum *tz*, facillimum ei fuisset nomine Hebraica ita transcribere. Sed non fecit, quod hi soni Romanis ne sæculo quidem V° noti fuerunt, quum imperium Romanum 473° ad finem pervenit.

Ecce nomina Hebraica:	צידון,	ציון,	משה,	ישוע,
Soni proprii:	Tzidon,	Tzijjon,	Moshe,	Iéshua
verbis Romanis reddita:	Sidon,	Sion,	Moyses,	Ihesus, Iesus

Manifestum ex his exemplis est Latinos nec sæculo Hieronymi sibilos sonos Iudaicos *sh* atque *tz* reddere potuisse, sed per *s* unico sibilo Romano transscripsisse, nec sæculis quatuor ante, quod et P. Virgilius Maro Didonem Sidoniam appellat. Proinde quicunque alios sonos sibilos in sermonem Latinum immiscent, præter *s* et *z*, peccant contra linguam Latinam et historicam fidem.

His præmissis licebit modo de sonis litterarum Latinarum in specie disputare.

Littera *A*. — Quoniam Franci, et eos secuti Angli, litteram A in sonum depresserunt qui E est propior, necessarium duxi etiam eam litteram memorare; cæteræ gentes eam recte efferunt. Franci enim *parent*, *Paris*, veluti *peran*, et *Peri* efferunt, a quibus Angli non multum differunt. Doctrina TERENTIANI MAURI est: Os ad summum aperiendum est, sive, ad totum rictum. Lingua suspensa manet ita ut ad neutram partem deflectat, nec dentes pertingat. Sonus quem sic efferes, erit A purum. Sed si os vel paucillum premas, sonus in E mutabitur. En suos versus de ea re Sotadicos:

A prima locum littera sic ab ore sumit;
Immunia rictu patulo tenere labra,
Linguamque necesse est ita pendulam reduci,
Ut nisus in illam valeat subire vocis,

Nec partibus ullis aliquos ferire dentes.

Littera *E*.

E quæ sequitur vocula, dissona est priori,
Quia deprimit alium modico tenore rictum
Et lingua remotos premit hinc et hinc, molares,

— — — — — — —

Littera *C*.

C pressius urget, sed et hinc hincque remittit;
Quo vocis adhærens sonus explicetur ore;

i. e., sonus oritur in gutture, unde prorsum volvitur per totum os, usque ad labia.

Littera *G*.

G porro retrorsum coit, et sonum prioris
Obtusius ipsi prope sufficit palato;

hoc est, oritur in gutture, ubi *c*, at non volvitur prorsum, sed sursum flectitur, atque sonum *c* radice linguæ opprimit palato. — Unde satis clarum erit neutrum sonum unquam formari in dentibus uti *tsh*, *dsh*.

Littera *K*, *Q*.

K perspicuum est littera quod vacare possit;
Et *Q* similis, namque eadem vis in utraque est
Quia qui locus est primitus unde exoritur *c*.

— — — — — — —

Refert nihil, *k* prior, an *q* sit, an *c*.

Marius Victorinus, repetit doctrinam Terentiani Mauri: "*C* etiam et *G* — sono proximæ, oris molimine nisuque dissentiunt: nam *c* reducta introrsum lingua, hinc atque hinc, inter molares surgens, hærentem intra os sonum vocis excludit; *g* vim prioris, pari linguæ lapsu, palato suggerens, lenius reddit."

Id est, sonus utriusque oritur in gutture, reflectitur ad palatum, nunquam defertur at linguam; nunquam fit sibilus.

Maximus Victorinus idem demonstrat, et exemplis illustrat: "Duæ ex his supervacuæ videntur *K* et *Q*, quia *C* littera eorum locum possit explere — — quoties reliquæ vocales (*e*, *i*, *o*) sequuntur per *c* scribitur (non per *k* et *q*), ut *c*ertus, *c*ommodus, *c*inis."

M. Fab. Quintilianus: "Nam *K* quidem in nullis verbis utendum puto, nisi quæ significat ut etiam sola ponatur. Hoc eo non omisi, quod quidam eam quoties *a* sequatur necessarium credunt, quum sit *C* littera quæ ad omnes vocales vim suam perferat."

Cledonius: "*K* apud veteres hæc erat orthographia, ut quoties *a* sequeretur, *k* esset præposita, ut *k*aput, *k*alendæ; quoties *u*, *q*, sed usus noster mutavit præceptum, et earum vicem *c* littera implet."

Priscianus: "*K* enim et *Q*, quamvis figura et nomine videantur habere aliquam differentiam, cum *C* tamen eandem tam in sono vocum, quam in metro

continent potestatem. Et *K* quidem penitus supervacua est: nulla enim ratio videtur cur *a* sequente *k* scribi debeat. *C*arthago, enim et *c*aput, sive per *c*, sive per *k* scribantur, nullam faciunt, nec in sono, nec in potestate, eiusdem consonantis differentiam. *Q* vero propter nihil aliud scribenda videtur esse, nisi ut ostendat sequens *u* ante alteram vocalem in eadem syllaba positum, perdere vim litteræ in metro. — — Auctoritas quoque tam Varronis, quam Macri, teste Censorino, nec *k*, nec *q*, neque *h* in numero adhibetur litterarum."

Q. TER. SCAURUS:

"Ego autem contenderim magis supervacuam esse *c*, quam *k*, quoniam *k*, ut apud Græcos, satis vim etiam *c* litteræ exprimat; sed quosdam, figura deceptos, qua non solum apud nos, verum etiam apud antiquos Græcorum, hæc littera notabatur ut testatur Fœdus Græciæ camelo æreo in hortis Cæsaris ædi Fortis Fortunæ incisum, ubi pro porta hæc forma posita sit. Item XII Tabulæ, ubi est NI PACVNT, per hanc formam, quod male quidam per *c* enuntiant, est enim præpositum eius *pepigi* et pango, ut *tango*, tetigi, non *paxi*, ut a *dico, dixi*."

At sufficiant hæc e Grammaticis allegasse ad ostendendum sonos litterarum *c*, *k* atque *q* omnino eundem esse quæcunque demum vocalis eas sequatur. Contra veritatem et inscienter agunt et illi qui sonos sibilos in sermonem Latinum invehunt, et Germani, suique asseclæ, qui Carthaginem et calendas per k scribendum putent, ut mihi etiam iam in Missali Romano exhibitum est.

Littera *G*. — In primævo alphabeto Romano, quod a Græcis acceptum erat, locum *gammæ*, littera

tertia, *c* tenebat, nec *g*, nec *k*, neque *q* notæ erant, ita ut LECIONES, POCNARONT, pro le*g*iones, pu*g*narunt, scriberent. Hinc etiam nunc vi*c*esimum, et tri*c*esimum dicimus et scribimas, vel vi*g*esimum et tri*g*esimum. Ideo etiam nomina *G*aius et *G*næus, etiamnum per *C* et *Cn.* significamus. Sp. Carvilius libertus Spurii Carvilii bis Consulis (234, 228 A. Ch.), qui magna clarebat doctrina, quique primus Romæ scholam publicam sustinebat, lineola extremis C adiecta, eius speciem mutavit, vocantque novam litteram G, *ge*. Cæterum, ut iam supra ostenderamus, sonus eius sequebatur principia *c*, *k*, atque *q* nec ullo modo erat sibilus, sed gutturalis.

Littera *H*. — Romanis nec consonans erat, nec vocalis, sed spiritus, sæpe appositus etiam ubi non debebat, uti *h*olus, *h*aveo, pro olus, aveo *ch*enturionem, pa*ch*em, pro *c*enturionem pa*c*em, aut omissus est ubi poni debebat, ut *e*rus, *u*merus, pro *h*erus, *h*umerus.

Littera *I*. — Sono videbatur aliquanto obscurior quam nostrum. Aut vero, quod etiam rectius esse videtur, ut et M. Fabius suspicatur, erat Romanis quidam sonus medius, qui nec *e*, nec *i* dici possit, unde infinita confusio scriptorum scaturiebat, quod aliqui scriberent Diana, Minerva, liber, magister, vir, virgo, Virgilius, Mauritania, amicus, alii autem D*e*ana M*e*nerva, l*e*ber, mag*e*ster, v*e*r, v*e*rgo, V*e*rgilius, Maur*e*-

tania, amecus, quibus Germani adiiciunt gen*e*tivum. Hæc, ut iam e Varrone ostendimus, rusticitas est, nec audienda.

Alterum stultum ac mendacissimum dogma statuerunt Germani, quasi *i* nunquam duplicaretur, ita ut Genitivi Secundæ atque Nominativi, perinde atque in pronomine *idem, i* nunquam geminentur, proinde Corneli, Liv*i*, Horat*i*, *i*sdem, et alia similia esse scribenda, non autem Cornel*ii*, Liv*ii*, Horat*ii*, *ii*sdem (*e*i pro ii), deis, aut d*i*s, nunquam Dii, Diis, et alia idgenus, quæ nullo fundamento nituntur.

Ut iam dictum supra est, Romani, propter angustias tabellarum, marmorum ac nummorum, vocabula solebant coarctare ac breviare, ita ut nostris typis, nisi ad id delineentur et excudantur, repræsentari non possent. Eiusdem parsimoniæ causa litteram *i*, ubi aut syllaba longa erat, aut geminari debebat, duplicarunt longitudine, aut, et hoc diu, per *ei* scripserunt ut *capteivei, puerei.* Cæterum non modo duplicarunt *i* per longitudinem, sed etiam numerice duplicarunt et etiam triplicarunt. En, sunto exempla:

LIBERO . PATRI. Est inscriptio Romæ: PORTII LVCILLII . VITRASII . PRAETESTATII. — Alia: CVRATOR ALVEII . ET . RIPARVM . TIBERIS . ET . CLOACARVM VRBIS . TERMINAVIT RIPAM.

Subinde etiam pro E geminatur I, ut: ANNAIIA AVRELIAII . GALLAII . CARCHIIDON . CLIIMIINTI . COC-

QIIVS . DIIIBVS, etiam IIT, pro ET . FIICIT . FIILIX . HIIDISTVS . MIISIBVS (pro mensibus) SIIVIRI . VIIRVS (pro *verus*), BIINII (bene), sed hæc hactenus.

Cæteroquin quantitas et accentus per apices indicabantur, ut *Terentianus Scaurus* atque *M. Fab. Quintilianus* præcipiunt, nempe per apicem acutum, ´, per gravem, `, atque per *circumflexum*, ^, qui etiam nostris temporibus adhibentur præter Germanos. Item signa brevitatis atque longitudinis ˘ — commendatur supra capita vocalium, uti

DŎCĒMŬR, ĀUDĪMŬS, TŎTĬĒS, &c.

Littera J, ad alphabetum Romanum non pertinet, inventa enim est initio sæculi XVII-mi, h. e., circa 1601-um — 1603ium; in nulla scriptura Romana potest adhiberi.

Littera V et vocalis, et consonans, et etiam respondebat Græcæ litteræ υ. Eodem tempore quo *j*, inventæ et adaptatæ sunt formæ *U* et *u*. Neutra est Romana, nec in documentis ac monumentis lapideis adhibenta est. In scriptura ordinaria consuetudo utramque in textum scriptum et impressum iam ingessit, tamen, quoad eius fieri possit, U inter maiusculas ingeri non debet.

Quum duplicatio *V* sæpe inamœnum esset, ut in *sævvs, vva, servvs,* Imperatori Claudio placuit ab Ætoliis digammon Ⅎ adoptare, cuius multa sunt ve-

stigia ex iis temporibus; uti: ꟻVLGVS, ꟻALAE, ꟻIXIT, ubi consonantis *V* vice fungeretur, ut servus, vulgus, vale, vixit, ex qua causa Germani hodiedum *V* (vau = fau) usque ita proferunt.

Apud nos in scholis *V* usque vocalem esse volunt, et ita enuntiant, velut; ama*ui* *u*ia, u*u*a, ca*u*e. Hoc inde fit, quod delecti ad hoc investigandum missi, decepti transcriptione Græcorum, qui *V*alerium, *V*irgilium, aliaque eiusmodi *aliquando* (non semper) sic reddiderunt: *Oualerios*, *Ouirgilios*, sed etiam *B*alerium et *B*ergil*l*ium. At veritas longe aliter se habet. Etenim *B* et *V* apud Romanos frequentissime confunduntur, cuius rei sunto sequentia exempla: Fa*v*ia lex; Fa*v*iana, *v*iduum (biduum), im*v*ecillitas, *v*aiolat (baiulat); COIVGI . DIGNISSIMAE . ET . INCOMPARAVILI. Vicissim, B pro V: al*b*eolus, ca*b*ea; BIX ANNIS XX; *b*obis (vobis), iu*b*antur (iuvantur), u*b*as duracinas (uvas), vi*b*ebat (vivebat); iu*b*entio, Miner*b*a, Oli*b*eto; Fla*b*ialis, in*b*icto, iu*b*entutis, le*b*o, Octa*b*ius, se *b*i*b*us, se vi*b*os, Se*b*era, Se*b*erus, ser*b*us, si*b*e (sive), et sic porro. Ergo *V* non ad vocalem *u*, sed ad consonum *b* inclinat.

M. noster Fabius (Lib. I., cap. IV.) et hoc animadvertit: "Et medius est quidam V et I litteræ sonus Non enim sic *optumum* dicimus quam *optimum*." Sensus quæstionis est, utrum non littera quædam desit hic, quum litteræ sint duæ, soni autem tres. Esse

itaque debere litteram tertiam, quæ nec *i* esset, nec *u*, sed aliquid inter utramque. Sonus hic sine dubitatine est is, quem Græci per υ, Franci per *u*, Germani autem per *ü* reddunt. — Nequissimum itaque atque stultissimum est, quum Germani hunc locum sic corrumpunt: "non enim sic *optimum* dicimus ut *ŏpimum*." quasi de quantitate littere *i* hic agatur! Postquam ita corruperunt locum auctoris, audacter statuunt dogma mendacissimum, dici ac scribi debere *optumum, maxumum, plurumum, pontufex, carnufex,* et sic deinceps. Grammaticus Romanus dein subiiungit C. Cæsarem *i* favisse, et hinc *i* in similibus locis eius auctoritate niti.

Sonus *u* in variis inscriptionibus per *ou* expressus legitur, more Græcorum. Sic in decreto L. Æmilii Paulli (189 A. Ch.) POSSIDERE HABEREQVE IOVSIT· In decreto autem consulum contra Bacchanalia (186 A. Ch.), sic habent: MARCVS L. F. S. COS . SENATVM CONSOLVERVNT IV OCTOB . APVD AEDEM DVELONAI... DE BACANALIBVS QVE . FOIDERATEI ESENT. ITA EXDECENDVM CENSVERE — — HOMINES PLOVS . V . OINIVORSEI . VIREI ATQVE MVLIERIBVS SACRA NEQVISQVAM . FECISE VELET. NEVE INTER . IBEI VIREI PLOVS DVOBVS. VTEI SVPRAD SCRIPTVM EST. HAICE VTEI . IN . CONVENTIONID . EXDEICATIS NE MINVS TRINVM NOVNDINVM, &c.

Litteræ *X, Y, Z.* Hæ tres litteræ circa tempora

M. T. Ciceronis (circiter 60 annis ante Christum a Romanis cooptatæ sunt. Nominantur autem *ics*, y-psílon, atque *zé*. Hic ego quidem errare grammaticos existimo, quandoquidem etiam iam Plautus atque Terentius utuntur, et monumenta etiam iis antiquiora Quintilianus laudat dulcedinem earum, sed in Græcis tantum nominibus adhibitas asserit; quod valet quidem de *z*, non de prioribus. In verbis Latinis antiquitas scripsit *coniugs*, *legs*, aut vero s, ut Sestius, pro Se*x*tio, prætesta, pro præte*x*ta; e*cs*cribere, CONFLISSISSET, &c.

Quod ad *y* attinet, est littera composita ex *i* et *j* sed antequam hanc formam statuissent, et Græca, et Romana vocabula per *u* reddiderunt, ut *Suria* (Syria), *Suracusæ*, *Purrus* (Burrus=Pyrrhus), *sumbolum*, *sucophanta*, *sulva*, *Sulla;* ea tamen inventa, hæc et talia deinceps per y exscriperunt, quod et nos usque facimus, nec sophismata Germanorum *silvam*, Sullam præcipientibus quidquam curamus.

Itali quidem *z* *tzettam*, Germani autem *tzet*, appellant, atque litteræ *tz* sonum affingunt. Male. De sono eius dubium nunquam fuit. Usus Romanorum clare ostendit sonum eius fuisse, et usque esse, ut apud Francos, Anglos, Slavos et omnes, præter Italos et Germanos, h. e., acutior *s*, dentalis, et ob eam causam in locis, ut Smyrna, Smaragdus, sæpissime adhibetur, quæ nomina ob id etiam Zmyrna et Zmaragdus

continuo scribuntur, quod nisi sono similes essent, fieri non posset. Notum præterea est aliquot vocabula Romana, abi z sonus exprimebatur, per *ss* scripta esse, uti caussa (quod Ciceronis esse dicunt), atque e Græcis derivatis ubique, uti *obrussa* (obryssa, obryza), Messentius, Mezentius, *cretalisso, malacisso,* pro *-zo.*

Litteræ *AI, AE, Æ, E, OI, Œ.* Nullum unquam fuit dubium quin nomina substantiva et adiectiva Primæ Declinationis arctissime secutæ sint Primam Declinationem Græcam, unde usque habemus *patrem familias,* tum Nominativum Pluralem *-ai,* ut mens*ai,* aul*ai,* perinde atque Genitivum Singularem mens*ai,* aul*ai,* non diphthongos, sed duas syllabas, ut patet e metris poetarum.

Germani contendunt hanc orthographiam ad "Classicam" usque ætatem perdurasse ac tum demum *ai* versum in *ae,* usque duas syllabas. At si quæras huius rei exempla in libris, omnino nulla reperias, nec in Catone (234—149), nec in M. Pacuvio (220—132) neque in Plauto (mortuus 184), neque in ullo vetustiori poeta, uti Livio Andronico, Cn. Nævio, Q. Ennio, quidquam eius legitur, quæ quidem iam omnia adulterata ad nos pervenerunt, atque sine dubitatione cuncta quæ in illis vetustatem sapiunt, partim casu, per neglectum, partim adulteratorum manu sunt archaica. Doctrina itaque Germanorum unico

fonte nititur, sex libris de Rerum Natura T. LUCRETII CHARI (96—55), iam temporibus C. Cæsaris, et M. Tullii Ciceronis, ideo sub hoc capite memorabilis, quod mores archaicos imitatus est, ut et Maro, post eum, C. Sallustius Crispus, Cæsaris et Octaviani æqualis. Hæc itaque nihil probant, quia nulla eius rei monumenta habemus.

Contra, haud diu exstitit etiam *ae*, quoniam fere simul cum *ae* etiam *æ*, quin et *e* clam serpebant, et scripta monumenta iam periodo Augustana in apricum prodiverunt, et *Cesar*, questor, edilis, Κεκίλιος, Cecilius, cerimonia, hedus, seculum, in diem plus prodeunt, atque ista est Latinitas quam ego amplexus sum, quam omnes qui in universo mundo hac ætate Latine sciunt, sequuntur, quam ego Latinitatem Imperialem appello, et ad quam ab omnibus amplectendam provoco.[1]

1. Hoc est, ut nulla sit affectatio archaismi; ut scribamus Æ, Œ, æ, œ, non *a e*, *o e*, neque *Ae*, et *Oe*. Siquis tamen divisas vocales scribere malit *AE*, non *Ae* utatur, quia *e* non est *secunda* littera, sed pars primæ. Præterea, *a e* efferendus est *a e*, ut l*ae*vis, *æ* autem ut *e*, proinde lævis, enuntiamus ut l*e*vis, l*ae*vis autem ut la-e-vis, sed una syllaba. Hic fuit sermo vivus Populi Romani ultimus, hunc nos prosequimur, solam enuntiationem legitimam, et historice veram, quandoquidem ipse Populus Romanus, posthabita enuntiatione maiorum, hanc elegit, in hac acquievit ad mortem usque. Quid ergo fingamus nobis in phantasia Romam respublicanam, Ciceronianam, delirium ac phantasma ludimagistrorum, quin potius ditemus sermonem Romanum novis vocabulis, diffundamus sermonis usum, circulos Latinos condendo, ac novas litteras, periodica Gentium Latina edendo ac diffundendo.

Furor ille antiquitatum cæterum non est inventio Germanorum, nec illi argumentis convincuntur aut moventur, perinde atque sui prædecessores. Dausquius, ipse antiquitatum indagator, scriptorque de Orthographia Romana, negabat se moveri præceptis Grammaticorum, et se ulterius quoque *cum* scripturum. Manutius quoque Paulus eodem modo negabat[1] se *contionem* agniturum, et *concionem* se scribere malle. Erasmus ridendos existimavit qui eo furore caperentur, et ex repertis antiquitatibus aliis regulas præscribere vellent.

Ex omni enim ævo inscriptiones colligi queunt rationibus grammaticis adversæ; uti "cis," "qid," "acua," præsertim autem quæ precepta AI anteclassicum AE classicum, Æ et E post-classicum ac barbarum cavillantur. Sunt enim inscriptiones innumeræ, húiusmodi, AEI, AEIVS, ei, eius; MVRVM REEDIFICARI IVSIT — PARENTES EIVS SIBI ET SVIS POSTERISQVE AEORVM: MEN. XI. DIAES VII (menses undecim, dies septem): HOC MONVMENTVM EXTAERVM HEREDEM NON SEQVITVR.

1. idem asserebat de nomine Syllæ, in Lapidibus Capitolinis, auctoritate Verrii Flacci, Grammaticorum Romanorum γραμματικότατου insculpto se eam orthographiam non secuturum. Quum itaque Germani partes semper deteriores sequantur, nos, qui veritatem quærimus, Lapides Capitolinos Verriumque Flaccum necessario potiores habebimus, atque Syllam scribemus.

Frustra ergo Germani dogmata comminisci ex iis fontibus conantur. Pæne omnia monumenta antiquitatis contra se sunt, quibus tamen convinci et coargui se non patiuntur, num itaque nos a tradita veritate, ab usu binum millium annorum suis sophismatibus, sæpe etiam manifestis figmentis et erroribus avocemur?

Plurima in hoc tractatulo data opera præterivi, uti de nasalibus *-ng, -oi,* de aspiratis, *rh, th, ph,* non enim spatium sinit ut ad particularia descendam. Non tamen audeo locum M. Fabii Quintiliani celebrem (Lib. XII., Cap. 10) silentio præterire. Sic ipse scribit: "Prudenter enim; qui quum interrogasset rusticum testem, an 'Amphiona' nosset, negante eo detraxit aspirationem, breviavitque secundam eius nominis syllabam, et ille eum sic optime norat." Hoc est, advocatus coram iudicibus sic quæsivit a teste rustico:

"Mi homo, novistine Amp'híona?" respondit rusticus:

"Non movi eum." Tunc advocatus omisit aspirationem, rusticis non usitatam, et *i* breviavit:

"Nostine Ampiona?" Ita prolatum nomen rusticus agnovit. Hinc palam erit quid de hoc, et quid de reliquis aspiratis censendum sit.

* * *

Quum ex his omnibus satis clare constare debeat

nec Germanos aut fontes aut saltem thesaurarios esse omnis scientiæ Latinæ, nec veritatem eos aut quærere, aut inculcare velle, sed suos errores figmentaque nobis tamquam præcepta imponere

"Hoc volo, sic iubeo; sit pro ratione voluntas,
(Iuv. Sat. VI., 222);

et quum sua deliramenta etiam libros rituales, ipsa adeo Biblia, ut vereor, pervaserint, monendos omnes amicos cultoresque traditæ Romanæ Latinitatis, tempus supremum advenisse, ut et sua Ciceroniana, "Classica" et alia speciosa nomina, quibus studiosos Latinitatis a quotidiano sermone deterrent, respuere, suos adulterinos textus ex scholis everrere, velut virulentissimam Latinitatis pestem exigere et amandare, opportunum statuamus; nam quod Phædrus nos monet (I., 11), verum est:

"Virtutis expers, verbis iactans gloriam,
Ignotos fallit, notis est derisui."

Arcadius Avellanus,
Magister Litterarum Romanarum,
ex Collegio ad Sti Ioannis
Brooklyn—New York
in Civitatibus Fœderatis

Calendiis Martis
1922-di

s

E I

...............$5.00
...............$2.50
...............$2.50
, 214, tela $2.50
...............$2.50
...............$5.00

tim impressa et
lia non sunt, nec
num aut cuncta
emplaria, si us-
tor: E. PARMA-
N. Y.

A

s adminiculo do-
s, imaginibus il-
e; versiones nul-
quendi, tantum
Latine; thesaurus vocabulorum, maxima pars e vita quotidiana, digestorum maximus, ad plura millia, cum exemplis ex auctoribus Romanis.

Opus circiter 28 aut 30 Pensa erat complexurum, sed propter sumptus nimis graves Penso 13° intermissum, tamen paginas forma 8° maiori 546 complectitur.

Exemplaria ccter 100 in fasciculis prostant...............$5.00
Item exempla manca, xvi—64, Pensa 1—4 ⅓ complectentia, fere 500...............$1.00
Supersunt præterea pauca exampla
Fabulæ Tusculanæ...............$0.50
Arenæ Palæstarum...............$1.00
Mandata cum pretiis subnexis sic inscribuntor:

ARCADIVS AVELLANVS,

84 Lewis Avenue, *Brooklyn, New York*

